

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Čechoslovan**

Vydavatel: **V. Švihovský**

Vydáváno v letech: **1911-[1918], 1912, 01.06.1912**

Číslo ročníků: **2, 22**

Číslo výtisků: **2, 22**

Datum vydání čísla: **01.06.1912**

Identifikátor ISSN: **2414-9373**

Stránky: **, ,**

ztroskotá. Jeho duše jest věčně prázdná, věčně hledající, neukojená, a smrt teprve přináší osvobození. Vezměte již Oněgina, dále Pečorina, zbytečné lidi Turgeněvy atd. „Zbytečný“ člověk se stává v ruské literatuře typem tak zvláštním jako v žádné jiné literatuře. Jen láska k bližnímu může spasiti. S tímto prvním základním motivem souvisí druhý, jenž jest s ním úzce spojen. Jest to veliký smutek, hluboká, strhující melancholie. Jak mohl by někdo radostně žít a psát v Rusku, uprostřed toliké bídě? I kraje ruské, daleké, rozlehlé, mlčenlivé, působí dojmem nesmírné tesknosti, smutku. I ruská píseň je smutná, rozteskněná. Nejkrásnější ruské písně — ať již umělé ať prostonárodní — dýší nevýslovným smutkem. Co smutku jen najdete v poesii Někrasova! Marně hledáme v ruské literatuře slunnou krásu. Najdete krásu smutnou, se slzami v očích. Oč hlubší jest ona, oč vznešenější a lidštější než krása radostná! A jako není v ruské literatuře opravdové slunné krásy, tak není v ní opravdového, zdravého humoru, dobrého smíchu, bezstarostného veselí. Nějak zahořkle vám zní ruský smích. Slyšte, na př., smích Gogolův, ježž můžeme nazvat typickým v ruské literatuře. A jak bolestná jest satira Ščedrina-Saltykova! A tak bych mohl jíti dále! Jest vám úzko z toho smíchu, bojíte se, abyste z křečovitěho smíchu neuslyšeli křečovitý pláč nebo

zoufalý smích šilence. To není dvojsmyslný, lehkomyšlný smích francouzský nebo těžkopádný — buržoasní smích německý — pod smíchem ruským otvírá se hlubina bolesti, smutku, slz. A jako láska k bližnímu, tak i nezměrný smutek stal se zárodkující silou ruské literatury. Jím posvěceny byly vyvolené duše k nejvznešenějším ideálům lidství. Daleká jest koryfeům ruské literatury lehkomyšlnost, povrelní nazírání na život. Jejich životní filosofie jest hluboká, vážná, oni se dívají na život, ne jako na něco, co má býti prožito nikoli rozkošně, nýbrž vážně, vznešeně, člověka důstojně. Ruského genia mohli bychom si představit konkrétně jen s

přísnými rysy obličeje, s očima zmníčně upřenými v mystickou dálku ideálů.

Tato opravdovost ruské literatury, to důstojné chápání života, ta láska k bližnímu a nesmírný smutek — to jsou ona tajemná zřídla, jež vábí k sobě duše lidí vážných, hlubokých, hledajících pravdu, to jsou ona kouzla, jež povznášejí ruskou literaturu 19. stol. nad všechny literatury světové. V těchto složkách jest však i krásný slib budoucnosti. Zůstane-li věrna ruská literatura těmto ideálům, půjde-li ve stopách Dostojevského, Tolstoj a dědice jejich — Merežkovského — můžeme od ní čekati žeň nejkrásnější.

Č E S K Á R U S .

Podhajske vzpomínky.

(K 20letému výročí umrtí V. Hrdličky).

Dne 31. července nastoupí výročí smutné chvíle, kdy tak všem nám milý farář V. Hrdlička rozlehnal se se světem. Blížící se se výročí čím dále, tím více vrací mne zpět k mému dětství, vyvolává u mne živěji vzpomínky na útlé dětství, kdy náš nezapomenutelný učitel hlásal nám slovo boží a učil nás lásce k lidem a vlasti. Dnes při pohledu na podobiznu, již vykquzli

štětec nadšeného umělce-krajana, opět a opět vidím před sebou ten klidný, přívětivý a přece zase mužný a rázný obličej našeho Hrdličky.

Utyřicet let uplynulo — co ve stáří devíti let jsem byl poslán rodiči do Podhajece „na vychovanou“ k faráři-učiteli. Co bouří a svízeli za tu dobu přeletělo přes naše hlavy, co divých výsměšků ztropil si z našich snah, přání, radosti ba i utrpení ten zlý démon — osud! Moji černou čuprinu již hustě

Ve znamení sokolského péra.

Neděle 20. května už byla zostra sokolská. To už se cvičilo v sletové areně naplněné obecenstvem a všecko už bylo do opravdy sletové. Do čela sletových svátků postaveni nejmenší vyznavači Tyršovy víry. Několik tisíc dětí na cvičišti, několik tisíc lidí na tribunách, to už je tedy sletové.

Začalo to tentokrát, jak to při předešlém sletu skončilo. Nebe zkazilo, co nemohli zkazit katecheti. Několika hochům a děvčátům zamezili účast na cvičení pražští katecheti, poslušni klatby vynesené nad Sokolstvem páterem Šrámkem, ostatní drobtině pokazil radost liják. Pamätujeme takové divadlo. Poskytl nám je minulý slet. Viděli jsme tisíce žen stát v rozestupu na cvičišti v přívalech lijáku a v burácení hromu. Viděli jsme to a nezapomeneme toho do smrti. Obecenstvo uteklo ze všech nekrytých míst, když voda začala pronikat primitivními střechami tribun, ale Sokolky stá-

ly, zrak upřený na starého Vaníčka vysoko nahoře nad tribunami na kapitánském můstku. Pan Lampué, místopředseda pařížské municipální rady — kde pak je ten krásný, starý pán a zda zase přijde? — ztratil všechn svůj imponující klid a zapoměl na všecko svou obřadnou důstojnost. Neutikal, ačkoli už teklo silně také do lože honorací. Šermoval rukama, křičel jakési nesouvislé věty, z nichž bylo rozumět jen, že takového národa dosud neviděl. Teprv nedávno se přiznal Vaníček, že čekal s rozkazem k rozvodu, až nebude nebezpečí paniky. Ale chladnokrevnost a odvaha Vaníčkova se rozumí sama sebou, nebyl by náčelníkem Sokolské obce české, kdyby nebyl, jaký je, kázeň a chladnokrevnost tří tisíců žen dole byla tím zazrakem sokolské výchovy, nad kterým jsme byli u vytržení.

Letos dopadla tato zkouška na sokolské děti a pan Lampué by nebyl býval méně nadšen, kdyby byl viděl sokolskou drobtinu v téže divoké scenerii, v jaké viděl Sokolky. A oddíl drobných káňat, který i po

signálu k rozvodu srazil se v pořádanou četou, a opustil cvičiště v lijáku a blecích, jakoby nad ním zářilo nejlidnější slunce, byl by dobrého starce znovu přesvědčil, že i sokolské děti už tomu rozumějí, co musí být pod červenou košilí. Dorost pražského Sokola nedal si vzít příležitost, uhájit prvenství pražské jednoty také mezi dorostem. Vrátil se na rozmoklé cvičiště a vzdoroval novému lijáku bezvadným provedením celého svého programu. „Zatracení kluci,“ povidal kdosi z obecenstva, kterého teprve statečnost šedesáti žáků pražského Sokola přivedla zpět na tribunu do deště, „tí tou českou politikou přece hnou. Už aby jim bylo třicet!“

Těmi zatracenými kluky jsme tedy začali do opravdy letošní slet. A teď už to půjde ráz na ráz. Příští neděli rozvine se cvičení dorostu v celé nádheře a pod nebem, bez mráčku. Káňata už si zkoušku vodou odbyla a v neděli už přšet nesmí, kdyby se za to všichni katecheti mohli, kolik je jich na světě i se Španělskem a Belgií. Než se nadějeme, nastanou hlavní dny

začíná pokrývat stříbrný povlak a neúprosný osud vykonal svou práci.

Čtyři lípy snad dosud sklání své šelestící haluze nad útulným dvorkem a v zahrádě — v zátíší bezového keře — dosud snad prostinká lavička s jednoduchým stolem zve ku příjemnému posezení. A ta naše učirna, kterou náš učitel-farář svým opravdovým nadšením měnil ve vznešenou svatyni, v níž budil upřímné, zbožné city „bratři a sester.“ — Velké okno, zastřené kusem bílé látky, věnčené mechem a žlutými slaměnkami... Obětní stůl, na jehož sněhobílém povlaku stál prostinký kříž a čtyři voskovice. — Bylo to vše jednoduché, až naivně prostinké. Celkovou jednoduchost nerušila ani ta tmavě žlutě natřená gotická kazatelnička, z níž tak lahodně se rozléhalo zanicením planoucí slovo kazatelovo. Jak mnohé dobré simé bylo vrženo s této kazatelny do davu, jenž z daleka — široka přicházel, aby v podhajecké svatyni hledal útěchu a duševní posílení. Všechny ty slavné děje českého národa, všechny ty muže, jimiž se pyšní opravdový Čech, předváděl farář V. Hrdlička svým zbožným posluchačům. Na učení Chelčického, Husově, Komenského, českých bratří, na jejich utrpení názorně nám ukazoval, čím byl a čím by měl být každý Čech. Hlas jeho se chvěl zanicením, když mluvil o povinnostech ku staré vlasti a učil nás lásce ku vlasti nové. Ta jeho láska k vlasti byla obrovskou

vlnou čistého citu, která nezná odporu, zachvátí a unese každého, vše. Láska k ochuzené a utiskované vlasti, kterou tak mistrně vyvolával a udržoval u svěřeného mu stáda, vešla nám do krve a zůstala nejsvětějším majetkem všech žáků Hrdličkových. A ta bezmezná láska k českému lidu na Rusi, k té malé haluzi českého národa, již chránit pokládal za svoji nejsvětější povinnost! Nezištná, oddaná práce pro „ruské Čechy“ byla jeho úkolem a dosažení „ruskými Čechy“ největšího mravního i hmotného blahobytu bylo jeho cílem! „Vše pro ruské Čechy“ — toť bylo heslo, kterým se vždy a všude řídil.

Žel, že mnozí z nás teprve nyní, kdy dávno již odpočíváš pod zeleným drnem borjatského hřbitůvku, oceňují Tvé zásluhy, že teprve nyní chápou, co ztratili, že neřídili se vždy Tvými pokyny a nechťeli Ti rozuměti!

Jako dítě jsem se naučil znáti p. faráře Hrdličku a mé vzpomínky naň z dětství jsou ty nejzářnější. Naivní prostouňké obrázky kmitají se mi před očima. Jak pospíchal jsem k „Svítkovům od zvonku“, aby už náš zvoník oznámil, že nastoupil okamžik, kdy povinnost křesťanů je, aby obrátili mysle své k Bohu. Běhal jsem ke „zvoníkovům“ rád, neboť jsem miloval lahodný hlas našeho zvonečku a pak — za poslíčkování — mi kynula též chutná odměna ve způsobu koflíčku kávy a dobré buchty ze štědré ru-

ky „paní farářové.“ Nejráději však jsem běhal k bednáři „Prignerovi“, jenž byl pověřen úkolem dodavatele školních potřeb a proto se těšil neskonale přízni veškeré školní drobotiny. Běhal jsem k Prignerovům rád, poněvadž po cestě byl domek paní Š...., která byla pro „dětí z fary“ pravým magnetem. Měla vždy v zásobě nějaký pamlssek, jímž se snažila vyvolat naši sdílnost. Buchta, kobliha nebo něco jiného bylo odměnou za nějakou tu novinku „z fary.“ Pan farář a též paní farářová budili u nás lásku ke čtení a ochotně nám půjčovali knihy ze své knihovničky. Stali jsme se náruživými čtenáři a čítávali jsme, kde jsme mohli. Nejvíce arci, když jsme pásli husy. Ach, ty husy, kolikrát se zatoulaly do cizího osení, kolikrát je musela služka hledat jen proto, že naši dětskou pozornost cele zaujali hrdinové našich dějin, nebo že při prostínském líčení života „Babičky“ jsme úplně zapomínali, že nejen babiččiny vnoučata, nýbrž i my sami jsme měli na starosti houf štěbetajících hus.

Jiné a jiné prostíneké obrazy mi vyvstávají před očima, a všude vidím tu milou, dobrotou zářící tvář učitelovu, v níž tak záhy jsem se naučil čísti radost, smutek, nadšení i bol! Všechno ožívuje v mé paměti a zvláště jeden okamžik se mi vtiskl do paměti. Když jsem již skládal své věci a chystal se na návrat domů, na nějž jsem se již nesmírně těšil, vstoupil pan farář do světnice, podíval se na mne, já se dal do pláče a on zaslzel též. Bylo nám oběma trapno, že se musíme loučit. Dnes po čtyřiceti letech je mi stejně trapno a úzko, v hrudi stárnoucího muže bouří dosud staré city, dosud v ní vře ta láska ku starému vzácnému učiteli, jež, bohužel, již dvacet let kryje černá zem. Příliš, ba příliš brzo tělesnou schránku, v níž dlel tak moený a nepoddajný duch, rozbil krutý, neúprosný osud. Podlehl v boji, jež vedl proti němu vlastní bratři, zaslepenci, kteří nedovedli pochopit, že Hrdlička byl nejlepším z našich lidí, že on dovedl žít pro jiné a síly své věnovat blahu všech. Hlouček věrných stál dlouho při něm, byl to však poměrně tak nepatrný hlouček, že vůdce, nechtěje své věrné vydati v šanc neodvratné záhubě, raději sám se vzdálil z bojiště. Příliš mnoho bylo těch, kteří rozbíjeli. Rozpřehla se „Jednota bratrská“, již chtěl vytvořit, rozpadla se, jako ta „Mirohošťská kaplička“, nad jejímiž zříceninami zapěl svůj poslední, plný bolu a zoufalství žal:

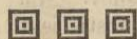
Když na tebe se zadívám,
přetěžké hoře v srdci mám, —
ba téměř k smrti je mi!

sletové, na něž čeká celá Praha s horečným napětím. Že to bude všechno úžasné a že jsme ani my v Praze ještě nikdy nic podobného neviděli, co uvidíme koncem června, o to již není starosti. Sokolské slety nepokazí ani průtrže mračen, to je již vyzkoušeno, všecko ostatní je bezmoeno proti sokolskému odhodlání.

Pilně připravuje se Praha na hosty. Bude jich tolik, že jsou obavy, dovede-li je Praha umístit. Už při předešlém sletu byly obtíže s ubytováním. Pořadatelstvo řeší těžký úkol prostě: Sokolové budou ubytováni po vojensku, prostě a lacině a ostatní hosté půjdou do soukromých bytů, pokud nebudou stačit hotely. Pražáci osvědčí jistě svou pohostinnost a rozeberou si hosty. Zahrnuli r. 1907 cizince všemi pozornostmi a osvědčili se nejroztomilejšími hostiteli od purkmistra do nejprostšího občanka, není tedy strachu, že by nechali sletové pořadatelstvo na holičkách letos, kdy bude všecko zase ještě větší a mohutnější. Ani společenská smetánka, která bývala v Praze upjatá do nesmyslnosti, nepokazí

dobrou pověst pražské obětavosti a pražského pohostinství. Naopak, na všech dosavadních podnikcích sletových bylo vidět, že sokolským slavnostem nebude scházet ani onen velkoměstský společenský lesk, kterým se dosud vždy odlišovali od českých podniků polské a maďarské. Také to patří k věci.

Pražští Němci budou koncem června na letních bytech. Také ti, kteří jiná léta jezdívají později. Vědí sice, že bude v Praze bezpečno jako vždy a že by jim nikdo nezamezoval přístup k podívané, jaké není na celém světě, ale smutno by bylo německému srdci z přeplněné Prahy, z nesčetných zahraničních hostů Sokolstva a ze záplavy červených košil. A je lidské, že se lidé vyhýbají radostem svých nepřátel. Jen v německém kasíně zůstane buršácká posádka v oknech, dokud i tam nebude nutno spustit žaluzie. Ta posádka ovšem pokoje v Praze neporuší.

Dohořel plamen slovanského nadšení, a lásky... dotlouklo srdce Tvoje... Utýraná duše Tvoje dostala nová křídla... Za život plný činů, bohatý láskou a utrpením, dostalo se Ti jediné náhrady: věčného klidu. Staré pokolení vymírá a mladé většinou ani už neví, kdo byl Václav Hrdlička v Cechách — a v Rusku... — Dvacet roků už spočívá tělo Tvoje na hřbitově Borjatském... Zda rozpomenou se bývali Tvoji žáci na svého učitele? — Zda ozve se v jich srdcích aspoň ohlas bývalých citů? Zda sjezdou se všichni v 20tý výroční den Tvého úmrtí nad prostým rohem Tvojím aby oživil staré city a slíbili si, že vzbudí Tvoji památku, oslaví Tvoje zásluhy, postarají se o vydání Tvého životopisu, upraví důstojně mohyly Tvoji a uvedou v život Tvoje myšlenky o školství a českém životě?

Ci zanikne hlas můj jako hlas volajícího na poušti? O kéž by bylo pravdou, že 31. července sejde se nad hrobem Tvojím aspoň hlouček upřímných přátel Tvých a podá si ruce k opravdové práci, k uskutečnění Tvé závěti...

Alois P—l.

P. Zíval delegátem na pražské slavnosti.

V posledním čísle jsme se zmínili o prvních dojmech, jež vyvolalo jmenování p. Zívala delegátem na „První všeslovanský sokolský slet“ a „Slavnosti Palackého“. Zaznamenali jsme minění spolku „J. A. Komenský“, kijeviského „Sokola“ a rozšířeného místního večerního listu „Последня Новостя“. Dnes přinášíme feuilleton z pera vynikajícího žurnalisty p. Čagovce, jenž uznal za dobré přispět svou hřívnou ku šíření slávy p. Zívala a pronést svůj úsudek o tomto „bývalém“ Čechovi. Článek ten byl uveřejněn v nejrozšířenějším a nejlepším provinciálním denníku „Киевская Мысль“ dne 26. května, v č. 144. Mimo to věnovaly pozornost p. Zívalovi i ostatní místní listy a najmě větší poznámku přinesla velice rozšířená (na 40.000 výtisků) „Южная Копейка“ ve svém nedělním čísle ze dne 27. května t. r.

P. Zíval toužil po popularitě, nuže nyní jí dosáhl, neboť „Kijevská Mysl“, „Južnaja Kopejka“ a „Poslední Novosti“ mají přes 100.000 odběratelů. Při jiných okolnostech za takovou reklamu p. Zíval by musel zaplatit hezkou sumičku. Takhle ho ta sláva nestojí ani kopejky. Zajímalo nás, co soudí o p. Zívalovi jeho kolegové, členové kije-

ského městského zastupitelství, kteří ho jmenovali delegátem na pražské slavnosti. Jak jsme se přesvědčili, mají nyní pramalou radost ze svého „delegáta“. Někteří hlasní přímo prohlásili, že litují, že nebyli předem zpraveni o poměru p. Zívala vůči „Čechům“ a „Sokolstvu“. Byli by se rozhodně opřeli kandidatuře tak „nežádoucího“ delegáta. Nyní mají pouze naději, že u p. Zívala najde se přece aspoň natolik taktu, aby sám se zřekl delegátství a neuváděl do rozpaků jak české hostitele, tak ostatní kijeviské delegáty. Blahoslavení věřící... My tomu však nevěříme, neboť máme příliš mnoho zkušenosti, abychom mohli hledat podobný důvtip u p. Zívala. Nehledě na svůj „malér“ ve zdejší české společnosti, kandidoval na delegátství do Prahy, a není z takových, aby bral ohledy na své kolegy. P. Zíval do Prahy pojede a nesadili bychom ani jeden proti stu, že nebude v Cechách mluvit jménem ruských Čechů — těch Čechů, kteří zasílají stále proti němu tak ostré a četné dopisy, že ani forma ani místo nám nedovolují je otiskovat.

* * *

„Istinno-ruský“ Čech.

V měsíci červnu v Praze za příčinou stoletého výročí narození velkého českého vlastence a učence F. Palackého budou se konati velkolepé slavnosti. Kijev jakožto dřevní slovanské město pokládá za nutné súčastnit se tohoto kulturního svátku blízkého nám národa a, v odpověď na oznámení poslané z Prahy o slavnostech Palackého a připravovaného zároveň sletu všech českých sokolských jednot, rozhodl se vyslat zástupce, tak řečeno deputáta (delegáta), od máti ruských měst.

Touto vysokou, čestnou hodností pověřil jistého člena městského zastupitelství jménem Zívala...

Zíval!

Jméno to se již někde mihnulo... Dříve na pekárnách, poslední dobou ve zprávách o dumském jednání.

Vždycky něco zvláštního ve slohu blahoslavené památky Jakuba Bernera, Sněžky, Jasnogurského atd.

Více nic o něm nevěděli.

Proto, když se stalo známým, že jemu vypadla čest, aby zastupoval Kijev na českých slavnostech, bylo lze říci to, co řekl Něžestlivcev:

„Což skutečně nemohli najít nikoho chytřejšího, než jsi ty?“

„Ale necht, zabili bobra“, řekli druzí.

Na to se omezili. Stalo se to jednoduše. Členové dumy mysleli, že na české slavnosti jest nejlépe poslat Čecha a poněvadž Zíval, ačko-

liv názorů „istinnoruských“, je původu přece jen dosti českého, poše chonci („kocourkovští“) rozhodli:

„Nutno poslat Čecha a poněvadž máme jen jednoho Čecha — a i ten jest Zíval, — pošleme tedy Zívala...“

Tak se tedy usnesli.

Teprve potom se ukázalo, jaká figurka jest ten pan Zíval. Jakého „sokola“ posílá Kijev svým zástupcem!

Že není bobrem, bylo vidět hned... Že není ani „sokol“ též nepochybovali. Ale co vlastně skrýval pod svým sokolím nalepeným peřím, dověděli se teprve nyní...

Neboť z pod bobrové kůže hlasného (obecního staršího) Zívala a z pod „sokolích nálepků“ nedávno vyloučeného z celé řady českých spolků, tohoto „bývalého Čecha“, vykukla zcela a zcela určitá fyziognomie...

„Jest doma pán?“

— Doma, ale sedí v pracovně... Píšu denunciace (udání)... Nepřijímají.

Za denunciaci proti svým, byl pan Zíval vyloučen ze všech slušných veřejných organizací...

Především, dověděvše se o jeho kouscích, veřejně projevíli mu své o povrže ní jeho krajané — spoluobčané, příslušníci obce Semidub, odkud Zíval sám pochází.

„Z kijeviských novin — piší jeho krajané ve svém usnesení — se dočítáme, že náš bývalý spoluobčan dopustil se nového přímo neslýchaného činu. Nemáje dosti na výmyslech, kterými chtěl poškodit Cechoslovana, jeho obětavě vydavatele a všechny Čechy volynské, sáhl nyní ku prostředkům, jež u každého pořádného člověka musejí vyvolat jen odpor a ošklivost. My podepsaní stydíme se, že z naší obce právě vyšel muž, jenž vrhá hanu na české jméno na Rusi a svým jednáním může vyvolat u úřadů a ruské veřejnosti doměnkou, že Češi jsou lidé bezcharakterní, kteří neštítí se nejhnusnějších prostředků, aby dosáhli svých nízkých cílů. My občané obce Semidub pokládáme za svou povinnost veřejně prohlásit, že jednání p. Zívalovo pokládáme za hnusné a vyslovujeme mu své nejhlubší opovržení, jakožto bývalému příslušníku naší obce. Jsme přesvědčeni, že s p. Zívalem každý ruský Čech domluvil a nikdo se nesníží, aby mu ještě ruky podal.“

Pěkný delegát, od něhož s opovržením odvrátili se jeho mírumilovní krajané.

Vyjádřili mu své opovržení proto, že s počátku obracel pozornost ruských úřadů na „revolučnost“ českého časopisu „Cechoslovana“, orgánu velice umírněného a nestranného, a potom napsal formální udání pro-